

Το Ευρώ και η κολυμπήθρα του Σιλωάμ

Αν υπάρχει σήμερα σε αυτή τη χώρα ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας μας, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν.

Αν υπάρχει ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της παραμονής μας στο Ευρώ, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν. Αλλά να εξηγουμαστε: το Ευρώ δεν είναι Ευρώπη. Είναι εργαλείο για τη συνοχή, τη συνεργασία και την ευημερία των λαών της. Δεν είναι μέσον μιας άρχουσας τάξης για να επιβληθεί σε λαούς ή κράτη της. Κι αν πάει να εκτραπεί προς τα εκεί, τότε έχουμε τη νομιμοποίηση και το ηθικό καθήκον να πολεμήσουμε με νύχια και με δόντια για να αποφύγουμε αυτό τον εκφυλισμό.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου του 2012, τα δύο μεγάλα κόμματα που τα τελευταία σαράντα περίπου χρόνια κυβέρνησαν εναλλάξ τη χώρα υπέστησαν βαριά ήττα. Δεν ήταν σε θέση ούτε καν τα δύο μαζί να σχηματίσουν κυβέρνηση. Αντίθετα, ένα μικρό κόμμα που κυμαινόταν μέχρι τότε γύρω στο 4%, εκτοξεύτηκε σε δεύτερο κόμμα και σε ρυθμιστή της πολιτικής κατάστασης. Η άρνησή του να σχηματίσει κυβέρνηση, μας οδηγεί σε νέες εκλογές στις 17 του Ιουνίου.

Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβερνούσαν τη χώρα, ζητούν να τα ψηφίσουμε ξανά: για να εξασφαλίσουμε την παραμονή μας στο Ευρώ και την Ευρώπη, γιατί αυτά, λένε, είναι τα ευρωπαϊκά κόμματα. Και όχι μόνο ζητούν την ψήφο μας, μας εκφοβίζουν και μας τρομοκρατούν, εμάς και τα παιδιά μας.

Ας βάλουμε όμως κάποια απλά ερωτήματα:

Πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που τα ενενήντα (90) περίπου δις Ευρώ που εισέρευσαν μέχρι τώρα στη χώρα μας από την Ένωση για την ανάπτυξή μας, όχι μόνο δεν τα διαχειρίστηκαν σωστά, αλλά μάλλον τα σπατάλησαν, για να μην χρησιμοποιήσω κάποια πιο αυστηρή έκφραση;

Επίσης, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα, που μετά τη μεταπολίτευση παρέλαβαν ένα εξωτερικό δημόσιο χρέος γύρω στα 2,5 δις δολάρια και το εκτόξευσαν στα 350 δις Ευρώ στις μέρες μας;

Επιπλέον, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που εξέθρεψαν τη διασπάθιση του δημόσιου χρήματος από πολιτικούς, στους οποίους στη συνέχεια χορηγούν ασυλία;

Τέλος, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που ανέδειξαν τη φοροδιαφυγή σε спор των εχόντων και κατεχόντων στη λογική «το νόμιμο είναι και ηθικό»;

Θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς: σωστά όλα αυτά, αλλά εμείς τους ψηφίζαμε κάθε φορά, εμείς αυτούς τους πολιτικούς θέλαμε για τα δικά μας μικροσυμφέροντα, ή αυτοί οι

πολιτικοί μας αξίζουν. Οι πολιτικοί είναι μέρος της δικής μας κοινωνίας, λαϊκά κόμματα μας κυβερνούν.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι σωστά. Εμείς οι πολίτες ευθυνόμαστε πρωτίστως για αυτή την κατάντια. Όμως, αυτό δεν απαλλάσσει τους πολιτικούς από τις δικές τους ευθύνες. Άλλο πολίτης και άλλο πολιτικός. Και αν ακόμα εμείς οι πολίτες σφάλλουμε, περιμένουμε από τους πολιτικούς μας να μας οδηγούν στον ίδιο δρόμο. Γιατί καθήκον τους είναι να κατευθύνουν και να διαπαιδαγωγούν το λαό και όχι να τρέχουν από πίσω του, ουραγοί.

Όμως, μας κυβερνούν λαϊκά κόμματα;

Όταν έφτασε η ώρα της αλήθειας, στο τέλος του 2009, τότε που η χώρα δεν μπορούσε πια να δανειστεί από τις αγορές, άσχετα από τίνος λάθη, εφήρμοσαν μια οικονομική πολιτική εξόδου από την κρίση που εξυπηρετούσε το λαό; Μπόρεσε η χώρα να δημιουργήσει πρωτογενές πλεόνασμα ή βυθίστηκε στην ύφεση και περιήλθε ο λαός σε απόγνωση; Ακόμα και οι δανειστές μας, κάθε λίγο και λιγάκι λένε στους πολιτικούς που διαχειρίζονται τις τύχες της χώρας αυτή τη στιγμή, πατάξτε τη φοροδιαφυγή γιατί ο λαός δεν μπορεί να αντέξει άλλους φόρους. Όμως, τα κόμματα εξουσίας κωφεύουν και δεν αγγίζουν την πλουτοκρατία. Γιατί άραγε; Απλά γιατί δεν είναι λαϊκά, γιατί είναι μέρος της πλουτοκρατίας.

Και αυτοί, που ο λαός τους γιαούρτωνε χθες για τα πεπραγμένα τους τόσων ετών, εμφανίζονται και πάλι, κορδώνονται, φωνάζουν, αστράφτουν και βροντούν, κινούν τον δείκτη του χεριού τους, μας επιτιμούν, μας εξορκίζουν να τους ψηφίσουμε. Παρουσιάζονται ως ωραίοι, ως ανανεωμένοι, ως εξαγνισμένοι. Το Ευρώ ως κολυμπήθρα του Σιλωάμ.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου, ένα αριθμητικά ασήμαντο κόμμα κέρδισε τη δεύτερη θέση στις προτιμήσεις των ψηφοφόρων, γιατί διακήρυξε ότι θέλει να κυβερνήσει με πολιτικές που ευνοούν τη χώρα και τον πολίτη, και με νέους πολιτικούς, καθώς πολύ μεγάλο μέρος των πολιτών θέλουν άλλη πολιτική και άλλους πολιτικούς. Δεν προχώρησε στη δημιουργία κυβέρνησης, είτε γιατί δεν ήταν έτοιμο, είτε επειδή προσδοκούσε πως θα αυξήσει σημαντικά την κοινοβουλευτική του δύναμη αναδεικνυόμενο πρώτο κόμμα στις εκλογές της επόμενης βδομάδας. Δεν θέλω να σχολιάσω, αν αυτή η απόφαση ήταν καλή ή κακή για τη χώρα, μια και τώρα μετράει τι θα γίνει μετά τη νέα αναμέτρηση.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι τις τελευταίες βδομάδες γινόμαστε μάρτυρες πολλών εξελίξεων και μεταμορφώσεων του νέου φορέα που διεκδικεί τη διακυβέρνηση της χώρας. Πολλά πράγματα ξεκαθαρίζουν, με αποτέλεσμα, άλλοι να τρομάζουν – εντός και εκτός Ελλάδος – και άλλοι να ικανοποιούνται. Τα λαϊκά στρώματα ευελπιστούν ότι θα ανακουφιστούν, ενώ οικονομικοί κύκλοι φοβούνται ότι οι πολιτικές αυτές θα είναι καταστροφικές για τη χώρα.

Υπάρχει όμως και μια διαφοροποίηση του φορέα, ανάλογα με το σε ποιόν απευθύνεται. Εντός της χώρας, όταν απευθύνεται στα λαϊκά στρώματα, δηλώνει ξεκάθαρα ότι θα καταγγείλει το μνημόνιο και θα αναθεωρήσει τη δανειακή σύμβαση. Όταν απευθύνεται στο εξωτερικό μιλάει για αναδιαπραγμάτευση. Αυτό προβληματίζει και τους εντός και τους εκτός της χώρας. Καθόσον μάλιστα μνημόνιο και δανειακή σύμβαση αποτελούν ενότητα, δεν μπορείς να καταργήσεις το ένα και να έχεις το άλλο. Βέβαια, τώρα πια και τα κόμματα εξουσίας μιλούν για αναδιαπραγμάτευση του μνημονίου, πράγμα που το δέχονται πλέον και οι δανειστές μας.

Είναι αλήθεια ότι βρισκόμαστε σε σταυροδρόμι. Ο λαός μας θέλει να συνεχίσει την ευρωπαϊκή του πορεία, ταυτόχρονα όμως δεν αντέχει την οικονομική συνταγή που εφαρμόζεται. Ούτε βλέπει κάποια προοπτική με αυτή. Ταυτόχρονα, κοινωνικές ομάδες παλεύουν με πείσμα για να κρατήσουν κεκτημένα που καθλώνουν την κοινωνία και την οικονομία. Και ο λαός, βέβαια, δεν πιστεύει ότι οι πολιτικοί που έφεραν τη χώρα σε αυτό το χάλι είναι εκείνοι που θα τη βγάλουν από τα αδιέξοδα.

Όμως υπάρχουν και ακτίνες φωτός στο βάθος του τούνελ. Οι λαοί της Ευρώπης υποφέρουν από την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται και αναγκάζουν τους ηγέτες τους να ζητήσουν νέες λύσεις. Προκύπτουν μάλιστα καινούργιοι συσχετισμοί δυνάμεων που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία νέων θεσμών, οι οποίοι αργά ή γρήγορα θα φέρουν ανακούφιση στα κράτη και τους λαούς. Το πρόβλημα της χώρας μας είναι αν θα ευτυχήσει να συμμετάσχει στους καρπούς αυτής της προσπάθειας. Εμείς, με το αποτέλεσμα των εκλογών της 6^{ης} Μαΐου, συμβάλαμε στην αλλαγή κλίματος στην Ευρώπη. Δείξαμε ότι υπάρχουν και όρια στην πίεση που μπορεί η άρχουσα τάξη να ασκήσει στους λαούς. Δείξαμε ότι υπάρχει και αξιοπρέπεια, την οποία και διεκδικούμε. Αυτό μας έκανε συμπαθείς σε κάποιους λαούς και σε κάποιες ηγεσίες. Άλλες τις εξόργισε ή και φόβισε, ιδιαίτερα αυτές που από ιδιοτέλεια, δογματισμό ή υπεροψία δεν θέλουν να αναγνωρίσουν το δικό τους μερτικό ευθύνης. Ίσως μάλιστα να θέλουν και να μας τιμωρήσουν που αντιστεκόμαστε ή και να λειτουργούν έτσι προς παραδειγματισμό άλλων. Όποια και αν είναι η αιτία, θα ήταν τραγικό, οι δικές μας θυσίες, να συμβάλουν στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, εμείς όμως να μείνουμε απέξω. Με άλλα λόγια, να γίνει πραγματικότητα ένα όνειρο αιώνων, η νομισματική, δημοσιονομική και πολιτική Ένωση της Ευρώπης χωρίς εμάς.

Είναι αλήθεια ότι κανείς δεν μπορεί με σιγουριά να προβλέψει τι θα γίνει στην Ευρώπη και τι στην Ελλάδα.

Ο αναδυόμενος φορέας εξουσίας στη χώρα μας διακηρύττει ότι θέλει να παραμείνει η χώρα στο Ευρώ. Υπάρχουν όμως αμφιβολίες ότι βασικές πολιτικές επιλογές του μας οδηγούν εκτός Ευρώ. Και υπάρχει και ο κίνδυνος, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες να μας θέλουν εκτός Ευρώ. Το έχουν άλλωστε διατυπώσει στη συνάντηση κορυφής στη Νίκαια. Ούτε βοηθά η σκέψη, πως όλες οι απειλές για έξοδό μας από το Ευρώ αποτελούν μπλόφα.

Μια πολύ επικίνδυνη εκτίμηση που πολλοί πολίτες μας κάνουν. Πρώτον, γιατί δεν παίζεις το μέλλον της χώρας στα ζάρια. Και δεύτερον, γιατί όταν κάτι λέγεται μπορεί και να γίνει.

Καλούμαστε, όμως, αυτή την εβδομάδα να εκλέξουμε την κυβέρνηση που θα αντιμετωπίσει και θα λύσει ευνοϊκά για τη χώρα αυτά τα προβλήματα. Δεν είναι καθόλου εύκολο να αποφασίσει κανείς το ένα ή το άλλο. Εκείνο που μπορεί να κάνει, είναι μια σειρά από συλλογισμούς, που ενδεχομένως οδηγούν σε ένα αποτέλεσμα.

Σκέπτομαι:

1. Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβέρνησαν τη χώρα δεν δείχνουν να έχουν τις πολιτικές, τη φαντασία και το προσωπικό που θα βγάλει τη χώρα από την κρίση.
2. Τα κόμματα αυτά, στην ουσία, ούτε ευρωπαϊκά είναι, ούτε λαϊκά, είναι απλά κόμματα εξουσίας, και μάλιστα απρόθυμα να μάθουν από τα λάθη τους –αν ποτέ στα σοβαρά τα αναγνωρίζουν– και όποια δημοσιονομικά μέτρα και αν λάβουν στο μέλλον και πάλι εις βάρος του λαού θα είναι.
3. Το κόμμα που μέχρι τώρα δεν έχει ταυτιστεί με την πλουτοκρατία, και γι' αυτό ίσως μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντα του λαού, είναι ο νέος αναδυόμενος φορέας εξουσίας. Αν είναι να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή και να δημιουργηθεί δι αυτής πρωτογενές πλεόνασμα, αυτό μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα το κάνει ο φορέας αυτός.
4. Ο φόβος που μας προκαλούν πολλές θέσεις του φορέα αυτού, μετριάζεται αν σκεφτούμε ότι, πέραν των θέσεων και των ιδεολογικών αναφορών, υπάρχει η αδήριτη δύναμη του εφικτού, με άλλα λόγια η σκληρή πραγματικότητα, που αναγκάζει ανθρώπους και φορείς να δρουν μέσα στα πραγματικά και όχι σε φαντασιακά πλαίσια. Π.χ. τον Ιούλιο και τους επόμενους μήνες πρέπει να πληρωθούν συντάξεις και μισθοί, να χρηματοδοτηθεί το κοινωνικό κράτος και γι αυτό χρειάζονται λεφτά, όχι κουβέντες.

Για τους παραπάνω λόγους, τολμώ να επιλέξω το νέο, όσο αβέβαιο και αν είναι, καθόσον από το δοκιμασμένο παλιό τίποτε καλό δεν προσδοκώ. Αλλά ταυτόχρονα έχω εμπιστοσύνη στο αισθητήριο του λαού μας. Πολύ πιθανόν να εκλέξει το νέο φορέα ως πρώτο κόμμα, αλλά να μην του δώσει τόσες έδρες ώστε να δημιουργήσει αυτοδύναμη κυβέρνηση, άλλωστε και ο ίδιος ο φορέας βλέπει τον εαυτό του ως πυρήνα μιας μελλοντικής κυβέρνησης. Και τότε, πιθανότατα, θα αναγκαστεί να συνεργαστεί με άλλα κόμματα που θέλουν την παραμονή μας στο Ευρώ και ως εκ τούτου θα απομακρυνθεί από ρητορικές και

κυρίως από πράξεις που ενδεχομένως μας οδηγήσουν εκτός Ευρώ. Αυτό θα απαλλάξει από πολλές αγωνίες και κινδύνους και εμάς και τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ας ψηφίσουμε στις 17 Ιουνίου νοημόνως. Απαλλαγμένοι από φόβους, αυταπάτες ή ψευδαισθήσεις.

Καλό αποτέλεσμα!

Παράρτημα 11: Το Ευρώ και η κολυμπήθρα του Σιλωάμ

Το Ευρώ και η κολυμπήθρα του Σιλωάμ

Αν υπάρχει σήμερα σε αυτή τη χώρα ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας μας, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν.

Αν υπάρχει ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της παραμονής μας στο Ευρώ, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν. Αλλά να εξηγούμαστε: το Ευρώ δεν είναι Ευρώπη. Είναι εργαλείο για τη συνοχή, τη συνεργασία και την ευημερία των λαών της. Δεν είναι μέσον μιας άρχουσας τάξης για να επιβληθεί σε λαούς ή κράτη της. Κι αν πάει να εκτραπεί προς τα εκεί, τότε έχουμε τη νομιμοποίηση και το ηθικό καθήκον να πολεμήσουμε με νύχια και με δόντια για να αποφύγουμε αυτό τον εκφυλισμό.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου του 2012, τα δύο μεγάλα κόμματα που τα τελευταία σαράντα περίπου χρόνια κυβέρνησαν εναλλάξ τη χώρα υπέστησαν βαριά ήττα. Δεν ήταν σε θέση ούτε καν τα δύο μαζί να σχηματίσουν κυβέρνηση. Αντίθετα, ένα μικρό κόμμα που κυμαινόταν μέχρι τότε γύρω στο 4%, εκτοξεύτηκε σε δεύτερο κόμμα και σε ρυθμιστή της πολιτικής κατάστασης. Η άρνησή του να σχηματίσει κυβέρνηση, μας οδηγεί σε νέες εκλογές στις 17 του Ιουνίου.

Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβερνούσαν τη χώρα, ζητούν να τα ψηφίσουμε ξανά: για να εξασφαλίσουμε την παραμονή μας στο Ευρώ και την Ευρώπη, γιατί αυτά, λένε, είναι τα ευρωπαϊκά κόμματα. Και όχι μόνο ζητούν την ψήφο μας, μας εκφοβίζουν και μας τρομοκρατούν, εμάς και τα παιδιά μας.

Ας βάλουμε όμως κάποια απλά ερωτήματα:

Πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που τα ενενήντα (90) περίπου δις Ευρώ που εισέρευσαν μέχρι τώρα στη χώρα μας από την Ένωση για την ανάπτυξή μας, όχι μόνο δεν τα διαχειρίστηκαν σωστά, αλλά μάλλον τα σπατάλησαν, για να μην χρησιμοποιήσω κάποια πιο αυστηρή έκφραση;

Επίσης, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα, που μετά τη μεταπολίτευση παρέλαβαν ένα εξωτερικό δημόσιο χρέος γύρω στα 2,5 δις δολάρια και το εκτόξευσαν στα 350 δις Ευρώ στις μέρες μας;

Επιπλέον, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που εξέθρεψαν τη διασπάθιση του δημόσιου χρήματος από πολιτικούς, στους οποίους στη συνέχεια χορηγούν ασυλία;

Τέλος, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που ανέδειξαν τη φοροδιαφυγή σε спор των εχόντων και κατεχόντων στη λογική «το νόμιμο είναι και ηθικό»;

Θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς: σωστά όλα αυτά, αλλά εμείς τους ψηφίζαμε κάθε φορά, εμείς αυτούς τους πολιτικούς θέλαμε για τα δικά μας μικροσυμφέροντα, ή αυτοί οι πολιτικοί μας αξίζουν. Οι πολιτικοί είναι μέρος της δικής μας κοινωνίας, λαϊκά κόμματα μας κυβερνούν.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι σωστά. Εμείς οι πολίτες ευθυνόμαστε πρωτίστως για αυτή την κατάντια. Όμως, αυτό δεν απαλλάσσει τους πολιτικούς από τις δικές τους ευθύνες. Άλλο πολίτης και άλλο πολιτικός. Και αν ακόμα εμείς οι πολίτες σφάλουμε, περιμένουμε από τους πολιτικούς μας να μας οδηγούν στον ίδιο δρόμο. Γιατί καθήκον τους είναι να κατευθύνουν και να διαπαιδαγωγούν το λαό και όχι να τρέχουν από πίσω του, ουραγοί.

Όμως, μας κυβερνούν λαϊκά κόμματα;

Όταν έφτασε η ώρα της αλήθειας, στο τέλος του 2009, τότε που η χώρα δεν μπορούσε πια να δανειστεί από τις αγορές, άσχετα από τίνος λάθη, εφήρμοσαν μια οικονομική πολιτική εξόδου από την κρίση που εξυπηρετούσε το λαό; Μπόρεσε η χώρα να δημιουργήσει πρωτογενές πλεόνασμα ή βυθίστηκε στην ύφεση και περιήλθε ο λαός σε απόγνωση; Ακόμα και οι δανειστές μας, κάθε λίγο και λιγάκι λένε στους πολιτικούς που διαχειρίζονται τις τύχες της χώρας αυτή τη στιγμή, πατάξτε τη φοροδιαφυγή γιατί ο λαός δεν μπορεί να αντέξει άλλους φόρους. Όμως, τα κόμματα εξουσίας κωφεύουν και δεν αγγίζουν την πλουτοκρατία. Γιατί άραγε; Απλά γιατί δεν είναι λαϊκά, γιατί είναι μέρος της πλουτοκρατίας.

Και αυτοί, που ο λαός τους γιαούρτωνε χθες για τα πεπραγμένα τους τόσων ετών, εμφανίζονται και πάλι, κορδώνονται, φωνάζουν, αστράφτουν και βροντούν, κινούν τον δείκτη του χεριού τους, μας επιτιμούν, μας εξορκίζουν να τους ψηφίσουμε. Παρουσιάζονται ως ωραίοι, ως ανανεωμένοι, ως εξαγνισμένοι. Το Ευρώ ως κολυμπήθρα του Σιλωάμ.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου, ένα αριθμητικά ασήμαντο κόμμα κέρδισε τη δεύτερη θέση στις προτιμήσεις των ψηφοφόρων, γιατί διακήρυξε ότι θέλει να κυβερνήσει με πολιτικές που ευνοούν τη χώρα και τον πολίτη, και με νέους πολιτικούς, καθώς πολύ μεγάλο μέρος των πολιτών θέλουν άλλη πολιτική και άλλους πολιτικούς. Δεν προχώρησε στη δημιουργία κυβέρνησης, είτε γιατί δεν ήταν έτοιμο, είτε επειδή προσδοκούσε πως θα αυξήσει σημαντικά την κοινοβουλευτική του δύναμη αναδεικνυόμενο πρώτο κόμμα στις εκλογές

της επόμενης βδομάδας. Δεν θέλω να σχολιάσω, αν αυτή η απόφαση ήταν καλή ή κακή για τη χώρα, μια και τώρα μετράει τι θα γίνει μετά τη νέα αναμέτρηση.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι τις τελευταίες βδομάδες γινόμαστε μάρτυρες πολλών εξελίξεων και μεταμορφώσεων του νέου φορέα που διεκδικεί τη διακυβέρνηση της χώρας. Πολλά πράγματα ξεκαθαρίζουν, με αποτέλεσμα, άλλοι να τρομάζουν – εντός και εκτός Ελλάδος – και άλλοι να ικανοποιούνται. Τα λαϊκά στρώματα ευελπιστούν ότι θα ανακουφιστούν, ενώ οικονομικοί κύκλοι φοβούνται ότι οι πολιτικές αυτές θα είναι καταστροφικές για τη χώρα.

Υπάρχει όμως και μια διαφοροποίηση του φορέα, ανάλογα με το σε ποιόν απευθύνεται. Εντός της χώρας, όταν απευθύνεται στα λαϊκά στρώματα, δηλώνει ξεκάθαρα ότι θα καταγγείλει το μνημόνιο και θα αναθεωρήσει τη δανειακή σύμβαση. Όταν απευθύνεται στο εξωτερικό μιλάει για αναδιαπραγμάτευση. Αυτό προβληματίζει και τους εντός και τους εκτός της χώρας. Καθόσον μάλιστα μνημόνιο και δανειακή σύμβαση αποτελούν ενότητα, δεν μπορείς να καταργήσεις το ένα και να έχεις το άλλο. Βέβαια, τώρα πια και τα κόμματα εξουσίας μιλούν για αναδιαπραγμάτευση του μνημονίου, πράγμα που το δέχονται πλέον και οι δανειστές μας.

Είναι αλήθεια ότι βρισκόμαστε σε σταυροδρόμι. Ο λαός μας θέλει να συνεχίσει την ευρωπαϊκή του πορεία, ταυτόχρονα όμως δεν αντέχει την οικονομική συνταγή που εφαρμόζεται. Ούτε βλέπει κάποια προοπτική με αυτή. Ταυτόχρονα, κοινωνικές ομάδες παλεύουν με πείσμα για να κρατήσουν κεκτημένα που καθηλώνουν την κοινωνία και την οικονομία. Και ο λαός, βέβαια, δεν πιστεύει ότι οι πολιτικοί που έφεραν τη χώρα σε αυτό το χάλι είναι εκείνοι που θα τη βγάλουν από τα αδιέξοδα.

Όμως υπάρχουν και ακτίνες φωτός στο βάθος του τούνελ. Οι λαοί της Ευρώπης υποφέρουν από την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται και αναγκάζουν τους ηγέτες τους να ζητήσουν νέες λύσεις. Προκύπτουν μάλιστα καινούργιοι συσχετισμοί δυνάμεων που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία νέων θεσμών, οι οποίοι αργά ή γρήγορα θα φέρουν ανακούφιση στα κράτη και τους λαούς. Το πρόβλημα της χώρας μας είναι αν θα ευτυχήσει να συμμετάσχει στους καρπούς αυτής της προσπάθειας. Εμείς, με το αποτέλεσμα των εκλογών της 6^{ης} Μαΐου, συμβάλαμε στην αλλαγή κλίματος στην Ευρώπη. Δείξαμε ότι υπάρχουν και όρια στην πίεση που μπορεί η άρχουσα τάξη να ασκήσει στους λαούς. Δείξαμε ότι υπάρχει και αξιοπρέπεια, την οποία και διεκδικούμε. Αυτό μας έκανε συμπαθείς σε κάποιους λαούς και σε κάποιες ηγεσίες. Άλλες τις εξόργισε ή και φόβισε, ιδιαίτερα αυτές που από ιδιοτέλεια, δογματισμό ή υπεροψία δεν θέλουν να αναγνωρίσουν το δικό τους μερτικό ευθύνης. Ίσως μάλιστα να θέλουν και να μας τιμωρήσουν που αντιστεκόμαστε ή και να λειτουργούν έτσι προς παραδειγματισμό άλλων. Όποια και αν είναι η αιτία, θα ήταν τραγικό, οι δικές μας θυσίες, να συμβάλουν στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, εμείς όμως να μείνουμε απέξω. Με

άλλα λόγια, να γίνει πραγματικότητα ένα όνειρο αιώνων, η νομισματική, δημοσιονομική και πολιτική Ένωση της Ευρώπης χωρίς εμάς.

Είναι αλήθεια ότι κανείς δεν μπορεί με σιγουριά να προβλέψει τι θα γίνει στην Ευρώπη και τι στην Ελλάδα.

Ο αναδυόμενος φορέας εξουσίας στη χώρα μας διακηρύττει ότι θέλει να παραμείνει η χώρα στο Ευρώ. Υπάρχουν όμως αμφιβολίες ότι βασικές πολιτικές επιλογές του μας οδηγούν εκτός Ευρώ. Και υπάρχει και ο κίνδυνος, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες να μας θέλουν εκτός Ευρώ. Το έχουν άλλωστε διατυπώσει στη συνάντηση κορυφής στη Νίκαια. Ούτε βοηθά η σκέψη, πως όλες οι απειλές για έξοδό μας από το Ευρώ αποτελούν μπλόφα. Μια πολύ επικίνδυνη εκτίμηση που πολλοί πολίτες μας κάνουν. Πρώτον, γιατί δεν παίζει το μέλλον της χώρας στα ζάρια. Και δεύτερον, γιατί όταν κάτι λέγεται μπορεί και να γίνει.

Καλούμαστε, όμως, αυτή την εβδομάδα να εκλέξουμε την κυβέρνηση που θα αντιμετωπίσει και θα λύσει ευνοϊκά για τη χώρα αυτά τα προβλήματα. Δεν είναι καθόλου εύκολο να αποφασίσει κανείς το ένα ή το άλλο. Εκείνο που μπορεί να κάνει, είναι μια σειρά από συλλογισμούς, που ενδεχομένως οδηγούν σε ένα αποτέλεσμα.

Σκέπτομαι:

1. Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβέρνησαν τη χώρα δεν δείχνουν να έχουν τις πολιτικές, τη φαντασία και το προσωπικό που θα βγάλει τη χώρα από την κρίση.
2. Τα κόμματα αυτά, στην ουσία, ούτε ευρωπαϊκά είναι, ούτε λαϊκά, είναι απλά κόμματα εξουσίας, και μάλιστα απρόθυμα να μάθουν από τα λάθη τους –αν ποτέ στα σοβαρά τα αναγνωρίζουν– και όποια δημοσιονομικά μέτρα και αν λάβουν στο μέλλον και πάλι εις βάρος του λαού θα είναι.
3. Το κόμμα που μέχρι τώρα δεν έχει ταυτιστεί με την πλουτοκρατία, και γι' αυτό ίσως μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντα του λαού, είναι ο νέος αναδυόμενος φορέας εξουσίας. Αν είναι να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή και να δημιουργηθεί δι αυτής πρωτογενές πλεόνασμα, αυτό μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα το κάνει ο φορέας αυτός.
4. Ο φόβος που μας προκαλούν πολλές θέσεις του φορέα αυτού, μετριάζεται αν σκεφτούμε ότι, πέραν των θέσεων και των ιδεολογικών αναφορών, υπάρχει η αδήριτη δύναμη του εφικτού, με άλλα λόγια η σκληρή πραγματικότητα, που αναγκάζει ανθρώπους και φορείς να δρουν μέσα στα πραγματικά και όχι σε φαντασιακά πλαίσια. Π.χ. τον Ιούλιο και τους επόμενους μήνες πρέπει να πληρωθούν συντάξεις και μισθοί, να χρηματοδοτηθεί το κοινωνικό κράτος και γι αυτό χρειάζονται λεφτά, όχι κουβέντες.

Για τους παραπάνω λόγους, τολμώ να επιλέξω το νέο, όσο αβέβαιο και αν είναι, καθόσον από το δοκιμασμένο παλιό τίποτε καλό δεν προσδοκώ. Αλλά ταυτόχρονα έχω εμπιστοσύνη στο αισθητήριο του λαού μας. Πολύ πιθανόν να εκλέξει το νέο φορέα ως πρώτο κόμμα, αλλά να μην του δώσει τόσες έδρες ώστε να δημιουργήσει αυτοδύναμη κυβέρνηση, άλλωστε και ο ίδιος ο φορέας βλέπει τον εαυτό του ως πυρήνα μιας μελλοντικής κυβέρνησης. Και τότε, πιθανότατα, θα αναγκαστεί να συνεργαστεί με άλλα κόμματα που θέλουν την παραμονή μας στο Ευρώ και ως εκ τούτου θα απομακρυνθεί από ρητορικές και κυρίως από πράξεις που ενδεχομένως μας οδηγήσουν εκτός Ευρώ. Αυτό θα απαλλάξει από πολλές αγωνίες και κινδύνους και εμάς και τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ας ψηφίσουμε στις 17 Ιουνίου νοημόνως. Απαλλαγμένοι από φόβους, αυταπάτες ή ψευδαισθήσεις.
Καλό αποτέλεσμα!

Παράρτημα 11: Το Ευρώ και η κολυμπήθρα του Σιλωάμ

Το Ευρώ και η κολυμπήθρα του Σιλωάμ

Αν υπάρχει σήμερα σε αυτή τη χώρα ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας μας, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν.

Αν υπάρχει ένας άνθρωπος που είναι υπέρ της παραμονής μας στο Ευρώ, εγώ δεν είμαι λιγότερο από αυτόν. Αλλά να εξηγούμαστε: το Ευρώ δεν είναι Ευρώπη. Είναι εργαλείο για τη συνοχή, τη συνεργασία και την ευημερία των λαών της. Δεν είναι μέσον μιας άρχουσας τάξης για να επιβληθεί σε λαούς ή κράτη της. Κι αν πάει να εκτραπεί προς τα εκεί, τότε έχουμε τη νομιμοποίηση και το ηθικό καθήκον να πολεμήσουμε με νύχια και με δόντια για να αποφύγουμε αυτό τον εκφυλισμό.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου του 2012, τα δύο μεγάλα κόμματα που τα τελευταία σαράντα περίπου χρόνια κυβέρνησαν εναλλάξ τη χώρα υπέστησαν βαριά ήττα. Δεν ήταν σε θέση ούτε καν τα δύο μαζί να σχηματίσουν κυβέρνηση. Αντίθετα, ένα μικρό κόμμα που κυμαινόταν μέχρι τότε γύρω στο 4%, εκτοξεύτηκε σε δεύτερο κόμμα και σε ρυθμιστή της πολιτικής κατάστασης. Η άρνησή του να σχηματίσει κυβέρνηση, μας οδηγεί σε νέες εκλογές στις 17 του Ιουνίου.

Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβερνούσαν τη χώρα, ζητούν να τα ψηφίσουμε ξανά: για να εξασφαλίσουμε την παραμονή μας στο Ευρώ και την Ευρώπη, γιατί αυτά, λένε, είναι τα ευρωπαϊκά κόμματα. Και όχι μόνο ζητούν την ψήφο μας, μας εκφοβίζουν και μας τρομοκρατούν, εμάς και τα παιδιά μας.

Ας βάλουμε όμως κάποια απλά ερωτήματα:

Πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που τα ενενήντα (90) περίπου δις Ευρώ που εισέρευσαν μέχρι τώρα στη χώρα μας από την Ένωση για την ανάπτυξή μας, όχι μόνο δεν τα διαχειρίστηκαν σωστά, αλλά μάλλον τα σπατάλησαν, για να μην χρησιμοποιήσω κάποια πιο αυστηρή έκφραση;

Επίσης, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα, που μετά τη μεταπολίτευση παρέλαβαν ένα εξωτερικό δημόσιο χρέος γύρω στα 2,5 δις δολάρια και το εκτόξευσαν στα 350 δις Ευρώ στις μέρες μας;

Επιπλέον, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που εξέθρεψαν τη διασπάθιση του δημόσιου χρήματος από πολιτικούς, στους οποίους στη συνέχεια χορηγούν ασυλία;

Τέλος, πόσο ευρωπαϊκά είναι τα κόμματα που ανέδειξαν τη φοροδιαφυγή σε спор των εχόντων και κατεχόντων στη λογική «το νόμιμο είναι και ηθικό»;

Θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς: σωστά όλα αυτά, αλλά εμείς τους ψηφίζαμε κάθε φορά, εμείς αυτούς τους πολιτικούς θέλαμε για τα δικά μας μικροσυμφέροντα, ή αυτοί οι πολιτικοί μας αξίζουν. Οι πολιτικοί είναι μέρος της δικής μας κοινωνίας, λαϊκά κόμματα μας κυβερνούν.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι σωστά. Εμείς οι πολίτες ευθυνόμαστε πρωτίστως για αυτή την κατάντια. Όμως, αυτό δεν απαλλάσσει τους πολιτικούς από τις δικές τους ευθύνες. Άλλο πολίτης και άλλο πολιτικός. Και αν ακόμα εμείς οι πολίτες σφάλουμε, περιμένουμε από τους πολιτικούς μας να μας οδηγούν στον ίδιο δρόμο. Γιατί καθήκον τους είναι να κατευθύνουν και να διαπαιδαγωγούν το λαό και όχι να τρέχουν από πίσω του, ουραγοί.

Όμως, μας κυβερνούν λαϊκά κόμματα;

Όταν έφτασε η ώρα της αλήθειας, στο τέλος του 2009, τότε που η χώρα δεν μπορούσε πια να δανειστεί από τις αγορές, άσχετα από τίνος λάθη, εφήρμοσαν μια οικονομική πολιτική εξόδου από την κρίση που εξυπηρετούσε το λαό; Μπόρεσε η χώρα να δημιουργήσει πρωτογενές πλεόνασμα ή βυθίστηκε στην ύφεση και περιήλθε ο λαός σε απόγνωση; Ακόμα και οι δανειστές μας, κάθε λίγο και λιγάκι λένε στους πολιτικούς που διαχειρίζονται τις τύχες της χώρας αυτή τη στιγμή, πατάξτε τη φοροδιαφυγή γιατί ο λαός δεν μπορεί να αντέξει άλλους φόρους. Όμως, τα κόμματα εξουσίας κωφεύουν και δεν αγγίζουν την πλουτοκρατία. Γιατί άραγε; Απλά γιατί δεν είναι λαϊκά, γιατί είναι μέρος της πλουτοκρατίας.

Και αυτοί, που ο λαός τους γιαούρτωνε χθες για τα πεπραγμένα τους τόσων ετών, εμφανίζονται και πάλι, κορδώνονται, φωνάζουν, αστράφτουν και βροντούν, κινούν τον

δείκτη του χεριού τους, μας επιτιμούν, μας εξορκίζουν να τους ψηφίσουμε. Παρουσιάζονται ως ωραίοι, ως ανανεωμένοι, ως εξαγνισμένοι. Το Ευρώ ως κολυμπήθρα του Σιλωάμ.

Στις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου, ένα αριθμητικά ασημαντο κόμμα κέρδισε τη δεύτερη θέση στις προτιμήσεις των ψηφοφόρων, γιατί διακήρυξε ότι θέλει να κυβερνήσει με πολιτικές που ευνοούν τη χώρα και τον πολίτη, και με νέους πολιτικούς, καθώς πολύ μεγάλο μέρος των πολιτών θέλουν άλλη πολιτική και άλλους πολιτικούς. Δεν προχώρησε στη δημιουργία κυβέρνησης, είτε γιατί δεν ήταν έτοιμο, είτε επειδή προσδοκούσε πως θα αυξήσει σημαντικά την κοινοβουλευτική του δύναμη αναδεικνυόμενο πρώτο κόμμα στις εκλογές της επόμενης βδομάδας. Δεν θέλω να σχολιάσω, αν αυτή η απόφαση ήταν καλή ή κακή για τη χώρα, μια και τώρα μετράει τι θα γίνει μετά τη νέα αναμέτρηση.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι τις τελευταίες βδομάδες γινόμαστε μάρτυρες πολλών εξελίξεων και μεταμορφώσεων του νέου φορέα που διεκδικεί τη διακυβέρνηση της χώρας. Πολλά πράγματα ξεκαθαρίζουν, με αποτέλεσμα, άλλοι να τρομάζουν – εντός και εκτός Ελλάδος – και άλλοι να ικανοποιούνται. Τα λαϊκά στρώματα ευελπιστούν ότι θα ανακουφιστούν, ενώ οικονομικοί κύκλοι φοβούνται ότι οι πολιτικές αυτές θα είναι καταστροφικές για τη χώρα.

Υπάρχει όμως και μια διαφοροποίηση του φορέα, ανάλογα με το σε ποιόν απευθύνεται. Εντός της χώρας, όταν απευθύνεται στα λαϊκά στρώματα, δηλώνει ξεκάθαρα ότι θα καταγγείλει το μνημόνιο και θα αναθεωρήσει τη δανειακή σύμβαση. Όταν απευθύνεται στο εξωτερικό μιλάει για αναδιαπραγμάτευση. Αυτό προβληματίζει και τους εντός και τους εκτός της χώρας. Καθόσον μάλιστα μνημόνιο και δανειακή σύμβαση αποτελούν ενότητα, δεν μπορείς να καταργήσεις το ένα και να έχεις το άλλο. Βέβαια, τώρα πια και τα κόμματα εξουσίας μιλούν για αναδιαπραγμάτευση του μνημονίου, πράγμα που το δέχονται πλέον και οι δανειστές μας.

Είναι αλήθεια ότι βρισκόμαστε σε σταυροδρόμι. Ο λαός μας θέλει να συνεχίσει την ευρωπαϊκή του πορεία, ταυτόχρονα όμως δεν αντέχει την οικονομική συνταγή που εφαρμόζεται. Ούτε βλέπει κάποια προοπτική με αυτή. Ταυτόχρονα, κοινωνικές ομάδες παλεύουν με πείσμα για να κρατήσουν κεκτημένα που καθηλώνουν την κοινωνία και την οικονομία. Και ο λαός, βέβαια, δεν πιστεύει ότι οι πολιτικοί που έφεραν τη χώρα σε αυτό το χάλι είναι εκείνοι που θα τη βγάλουν από τα αδιέξοδα.

Όμως υπάρχουν και ακτίνες φωτός στο βάθος του τούνελ. Οι λαοί της Ευρώπης υποφέρουν από την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται και αναγκάζουν τους ηγέτες τους να ζητήσουν νέες λύσεις. Προκύπτουν μάλιστα καινούργιοι συσχετισμοί δυνάμεων που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία νέων θεσμών, οι οποίοι αργά ή γρήγορα θα φέρουν ανακούφιση στα κράτη και τους λαούς. Το πρόβλημα της χώρας μας είναι αν θα

ευτυχίσει να συμμετάσχει στους καρπούς αυτής της προσπάθειας. Εμείς, με το αποτέλεσμα των εκλογών της 6^{ης} Μαΐου, συμβάλαμε στην αλλαγή κλίματος στην Ευρώπη. Δείξαμε ότι υπάρχουν και όρια στην πίεση που μπορεί η άρχουσα τάξη να ασκήσει στους λαούς. Δείξαμε ότι υπάρχει και αξιοπρέπεια, την οποία και διεκδικούμε. Αυτό μας έκανε συμπαθείς σε κάποιους λαούς και σε κάποιες ηγεσίες. Άλλες τις εξόργισε ή και φόβισε, ιδιαίτερα αυτές που από ιδιοτέλεια, δογματισμό ή υπεροψία δεν θέλουν να αναγνωρίσουν το δικό τους μερτικό ευθύνης. Ίσως μάλιστα να θέλουν και να μας τιμωρήσουν που αντιστεκόμαστε ή και να λειτουργούν έτσι προς παραδειγματισμό άλλων. Όποια και αν είναι η αιτία, θα ήταν τραγικό, οι δικές μας θυσίες, να συμβάλουν στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, εμείς όμως να μείνουμε απέξω. Με άλλα λόγια, να γίνει πραγματικότητα ένα όνειρο αιώνων, η νομισματική, δημοσιονομική και πολιτική Ένωση της Ευρώπης χωρίς εμάς.

Είναι αλήθεια ότι κανείς δεν μπορεί με σιγουριά να προβλέψει τι θα γίνει στην Ευρώπη και τι στην Ελλάδα.

Ο αναδυόμενος φορέας εξουσίας στη χώρα μας διακηρύττει ότι θέλει να παραμείνει η χώρα στο Ευρώ. Υπάρχουν όμως αμφιβολίες ότι βασικές πολιτικές επιλογές του μας οδηγούν εκτός Ευρώ. Και υπάρχει και ο κίνδυνος, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες να μας θέλουν εκτός Ευρώ. Το έχουν άλλωστε διατυπώσει στη συνάντηση κορυφής στη Νίκαια. Ούτε βοηθά η σκέψη, πως όλες οι απειλές για έξοδο μας από το Ευρώ αποτελούν μπλόφα. Μια πολύ επικίνδυνη εκτίμηση που πολλοί πολίτες μας κάνουν. Πρώτον, γιατί δεν παίζεις το μέλλον της χώρας στα ζάρια. Και δεύτερον, γιατί όταν κάτι λέγεται μπορεί και να γίνει.

Καλούμαστε, όμως, αυτή την εβδομάδα να εκλέξουμε την κυβέρνηση που θα αντιμετωπίσει και θα λύσει ευνοϊκά για τη χώρα αυτά τα προβλήματα. Δεν είναι καθόλου εύκολο να αποφασίσει κανείς το ένα ή το άλλο. Εκείνο που μπορεί να κάνει, είναι μια σειρά από συλλογισμούς, που ενδεχομένως οδηγούν σε ένα αποτέλεσμα.

Σκέπτομαι:

1. Τα κόμματα που μέχρι τώρα κυβέρνησαν τη χώρα δεν δείχνουν να έχουν τις πολιτικές, τη φαντασία και το προσωπικό που θα βγάλει τη χώρα από την κρίση.
2. Τα κόμματα αυτά, στην ουσία, ούτε ευρωπαϊκά είναι, ούτε λαϊκά, είναι απλά κόμματα εξουσίας, και μάλιστα απρόθυμα να μάθουν από τα λάθη τους –αν ποτέ στα σοβαρά τα αναγνωρίζουν– και όποια δημοσιονομικά μέτρα και αν λάβουν στο μέλλον και πάλι εις βάρος του λαού θα είναι.
3. Το κόμμα που μέχρι τώρα δεν έχει ταυτιστεί με την πλουτοκρατία, και γι' αυτό ίσως μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντα του λαού, είναι ο νέος αναδυόμενος φορέας εξουσίας. Αν είναι να αντιμετωπιστεί η

φοροδιαφυγή και να δημιουργηθεί δι αυτής πρωτογενές πλεόνασμα, αυτό μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα το κάνει ο φορέας αυτός.

4. Ο φόβος που μας προκαλούν πολλές θέσεις του φορέα αυτού, μετριάζεται αν σκεφτούμε ότι, πέραν των θέσεων και των ιδεολογικών αναφορών, υπάρχει η αδήριτη δύναμη του εφικτού, με άλλα λόγια η σκληρή πραγματικότητα, που αναγκάζει ανθρώπους και φορείς να δρουν μέσα στα πραγματικά και όχι σε φαντασιακά πλαίσια. Π.χ. τον Ιούλιο και τους επόμενους μήνες πρέπει να πληρωθούν συντάξεις και μισθοί, να χρηματοδοτηθεί το κοινωνικό κράτος και γι αυτό χρειάζονται λεφτά, όχι κουβέντες.

Για τους παραπάνω λόγους, τολμώ να επιλέξω το νέο, όσο αβέβαιο και αν είναι, καθόσον από το δοκιμασμένο παλιό τίποτε καλό δεν προσδοκώ. Αλλά ταυτόχρονα έχω εμπιστοσύνη στο αισθητήριο του λαού μας. Πολύ πιθανόν να εκλέξει το νέο φορέα ως πρώτο κόμμα, αλλά να μην του δώσει τόσες έδρες ώστε να δημιουργήσει αυτοδύναμη κυβέρνηση, άλλωστε και ο ίδιος ο φορέας βλέπει τον εαυτό του ως πυρήνα μιας μελλοντικής κυβέρνησης. Και τότε, πιθανότατα, θα αναγκαστεί να συνεργαστεί με άλλα κόμματα που θέλουν την παραμονή μας στο Ευρώ και ως εκ τούτου θα απομακρυνθεί από ρητορικές και κυρίως από πράξεις που ενδεχομένως μας οδηγήσουν εκτός Ευρώ. Αυτό θα απαλλάξει από πολλές αγωνίες και κινδύνους και εμάς και τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ας ψηφίσουμε στις 17 Ιουνίου νοημόνως. Απαλλαγμένοι από φόβους, αυταπάτες ή ψευδαισθήσεις.

Καλό αποτέλεσμα!